

Antropologia nowych mediów

WYKŁAD 7

dr Krzysztof Gajewski
Instytut Badań Literackich
Polskiej Akademii Nauk

1 Powłoka kultury (*the skin of culture*)

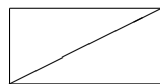
Techno-psychologia, psychotechnologie

1. Telewizja przemawia do ciała a nie do umysłu

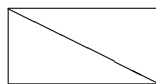
- (a) „Ekran przyciąga nasz wzrok jak magnes żelazo”
- (b) „brakujące pół sekundy” (Hertha Sturm) — umysł potrzebuje pół sekundy na reakcję na bodziec, ilość bodźców w telewizji nie daje tyle czasu
- (c) „wstrząsy na minutę” (*jolts-per-minute*) — istnieje próg ilości wstrząsów, który nie pozwala zmienić kanału
- (d) „podświadome naśladownictwo mięśniowe” (*sub-muscularization effect*)

2. Program alfabetyczny

- (a) Która z linii skierowana jest w górę, a która w dół?

abc...

... ,gimel ,bet ,alef

- (b) Geneza pisma — figurki Denise Schmandt-Besserat: handel wymienny → pojedyncze figurki → figurki w wazach → figurki w wazach z narysowanymi figurkami → figurki w wazach z narysowanymi figurkami połączonymi z oznaczeniem ilości

(c) Kierunek pisma a mózg

alfabety bezsamogłoskowe	alfabety ściśle fonetyczne
np. alfabety semickie	alfabety ściśle fonetyczne
od prawej do lewej	od lewej do prawej
brzemienie i znaczenie ciągów liter zależne od kontekstu	jednoznaczne dekodowanie brzmienia
kształt	kolejność
analiza	synteza

- (d) Alfabet doprowadził do wynalezienia perspektywy, czyli umieszczenia czasu w przestrzeni — renesansowa perspektywa była wynalazkiem, a nie odkryciem (Leon Battista Alberti)

3. Słuch oralny a słuch pisemny

- (a) uwolnienie od tyranii oka: zamknąć oczy na zatłoczonej imprezie towarzyskiej: ile rozmów można śledzić jednocześnie? To samo z otwartymi oczyma.
- i. wzrok pobiera kilkanaście razy więcej energii psychicznej niż słuch
 - ii. wzrokiem łatwiej i szybciej można przyswajać informacje
- (b) słuchać, słyszeć — patrzeć, widzieć, zobaczyć, oglądać, dostrzec, obserwować, gapić się, spostrzegać, spozierać, spoglądać
- (c) kobiety słyszą lepiej niż mężczyźni (próg słyszalności od 1 dB niższy), mężczyźni mają lepszy wzrok

4. Inteligencja zbiorowa (*collective intelligence*)

- (a) Ewolucja inteligencji idzie w parze z rozwojem techniki
- (b) Pismo pozwala odłączyć dźwięki od osób i manipulować dźwiękami — przechowywać je
- (c) W kulturze oralnej język kontroluje ludzi i ich zachowania, w kulturze piśmiennej ludzie panują nad językiem.
- (d) **Pisma ściśle fonetyczne** pozwalają na precyzyjniejsze użycie języka niż **piśma spółgłoskowe**; te są pomocnikami pamięci, a tamte narzędziami myślenia.
- (e) **Pamiętnik** pozwala na zdefiniowanie swego kontaktu z rzeczywistością i swego punktu widzenia, jest **lustrem inteligencji**.
- (f) **Pieniądze** — jedno z ważniejszych narzędzi ludzkiej inteligencji: uniwersalny język, na który można przetłumaczyć większość dóbr i usług.

Morał de Kerckhove’a

Najlepszą obroną przed psychotechnologiami, które chciałyby zmienić nas we własne przedłużenia jest włączenie ich samych w naszą osobistą psychikę. Tworzy się nowy rodzaj ludzki.

Derrick de Kerckhove, *Powłoka kultury. Odkrywanie nowej elektronicznej rzeczywistości*, (1995)

2 Inteligencja otwarta (*connected*)

1. Refutacja **inteligencji zbiorowej** na rzecz **inteligencji otwartej** (*connected*), por. *collective intelligence* (Pierre Lévy)
2. Sieć daje dostęp do **inteligencji otwartej**
3. Interaktywność + Hipertekst + Komunikacyjność = Inteligencja otwarta
 - (a) Interaktywność to dotyk
 - i. Interaktywność pojawiła się z wynalezieniem koła, ale rozwita wraz z komputeryzacją, gdyż komputer nie jest tylko **rozszerzeniem** ciała, ale staje się **agentem**
 - ii. Cyborgizacja, bionizm: interfejs atakuje ciało i zmysł dotyku
 - (b) Hipertekst przekształca pamięć jednego człowieka w pamięć wszystkich ludzi, Sieć jest pamięcią ogólnoswiatową
 - (c) Komunikacyjność — nie tylko pozwala, ale zachęca do wkładu jednostek w zbiorowe medium, prowokując działania **zbiorowe**; książki sprzyjają rozwojowi **indywidualizmu** i pozbawione są **otwartości**
4. Kolaboratorium: warsztat inteligencji otwartej

Derrick de Kerckhove, *Inteligencja otwarta. Narodziny społeczeństwa sieciowego*, (1997)

Literatura

- [1] Derrick de Kerckhove, *Powłoka kultury. Odkrywanie nowej elektronicznej rzeczywistości*, przeł. W. Sikorski, P. Nowakowski, Warszawa 1996.
- [2] Derrick de Kerckhove, *Inteligencja otwarta. Narodziny społeczeństwa sieciowego*, przeł. A. Hildebrandt, R. Glegoła, Warszawa 2001.